

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 35

FÖRSTA KAMMAREN

1968

7—12 november

Debatter m. m.

Torsdagen den 7 november

	Sid.
Svar på enkel fråga av herr Sundin (cp) om förstärkning av polisens resurser	3
Svar på interpellation av herr Sveningsson (h) ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk	3
Svar på enkel fråga av herr Strandberg (h) ang. trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma	11
Interpellationer:	
av herr Larsson, Thorsten, (cp) ang. förläggande av en storflygplats i öresundsregionen	16
av herr Larsson, Thorsten, (cp) ang. allmänt ombud i socialförsäkringsmål	17

Fredagen den 8 november

Meddelande ang. enkel fråga av herr Berglund (s) ang. väntetiderna vid dermato-allergologiska kliniken på Karolinska sjukhuset	19
--	----

Tisdagen den 12 november

Interpellation av herr Nilsson, Ferdinand, (cp) ang. tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m.	21
Meddelande ang. enkel fråga av herr Eriksson, Karl-Erik, (fp) ang. trafiksäkerhetsåtgärder till förhindrande av älgolyckor	23

Torsdagen den 7 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne oktober.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 327, med anledning av motioner angående vissa alkoholpolitiska frågor; samt

nr 328, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Nederländerna för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 329, till Konungen i anledning av motioner om polismans rätt till ersättning för kroppsskada.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 330, till Konungen i anledning av motioner angående den frivilliga sjukpenningförsäkringen.

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet KLING, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde i ett sammanhang besvara dels herr *Sundius* (cp) fråga

om förstärkning av polisens resurser, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 16 oktober, dels ock herr *Sveningssons* (h) interpellation angående åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr *Sveningsson* har i en interpellation frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka den enskildes rättssäkerhet och trygghet till liv och egendom, dels om jag avser att vidta några omedelbara åtgärder för att komma till rätta med den ökande brottsligheten och narkotikamissbruket här i landet och om jag avser att vidta några åtgärder för att stödja och skydda den enskilde polismannen i hans ansvarsfulla yrkesutövning.

Herr *Sundin* har frågat mig om jag vill ta initiativ till förstärkning av polisens resurser och till förbättring av dess arbetsförhållanden, så att den kan fullgöra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt. Jag ber att få besvara frågorna i ett sammanhang.

Ökningen av brottsligheten har varit betydande under de senaste åren. I genomsnitt har ökningen uppgått till ca 6 procent under vart och ett av åren 1961—1967. I år har ökningen varit större. Uppklaringsprocenten för samtliga brott som har kommit till polisens kännedom har under de senaste tre åren varit 31,3 resp. 32,7 och 33,7 procent. Jag vill dock framhålla att den nu angivna uppklaringsprocenten anger endast den del av de under året anmälda brotten som har klarats upp under samma år. I realiteten klaras ett betydligt större antal brott upp än denna procentsiffra ger vid handen. Enligt nu föreliggande statistik motsvarade antalet brott, som har klarats upp under år

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

1967 och som har anmälts under åren 1965—1967, 45,3 procent av de under år 1967 anmälda brotten.

Brottslighetens utveckling har givetvis påkallat åtgärder från samhällets sida. Vid en bedömning av de insatser som har gjorts kan man inte endast se till personalresurserna. Jag har vid tidigare tillfällen redogjort närmare för de åtgärder som har vidtagits och jag vill nu endast erinra om den genomgripande omorganisation av polisväsendet som skedde i samband med dess förstatligande den 1 januari 1965 och den avsevärda förstärkning av de materiella resurserna som har ägt rum i samband med förstatligandet och under tiden därefter. Sammanlagt har medel använts för nyanskaffning av materiel till ett belopp av omkring 100 miljoner kronor. Genom dessa åtgärder och genom förenkling av arbetsrutiner och liknande ting har vi fått en betydligt mera effektiv polisorganisation. Även de personella resurserna har förstärkts i betydande omfattning. Under de tre senaste budgetåren har den lokala polisorganisationen tillförts 1 100 nya tjänster.

Herr Sveningsson har särskilt berört narkotikamissbruket. Narkotikabrotten har ökat påtagligt, vilket kan belägas med följande uppgifter. År 1965 greps eller hämtades 76 personer av narkotikakommissionen vid rikspolisstyrelsen som misstänkta för allvarliga narkotikabrott. Motsvarande antal var 129 år 1966 och 535 år 1967. Årets statistik tyder på att antalet kommer att öka ytterligare. Dessa siffror avspeglar i första hand den ökade brottsligheten men är också ett uttryck för att polisens insatser har intensifierats när det gäller bekämpningen av denna brottslighet. Den 1 januari 1965, alltså vid förstatligandet, fanns i Stockholm omkring 10 polismän som var avdelade för narkotikautredningar. I dag består rikspolisstyrelsens narkotikakommission av 32 man. Vid kommissionen arbetar dessutom fyra man från Stockholms polisdistrikt.

Vad beträffar frågan om den enskilda polismannens säkerhet och arbetsförhållanden vill jag framhålla att den kraftiga tekniska utrustningen i och för sig har medfört en förbättring av dessa förhållanden. Vid anskaffning av ny utrustning tas särskild hänsyn till möjligheterna att öka polispersonalens säkerhet. Dessutom har speciell materiel såsom skottsäkra västar och färgasutrustning anskaffats i direkt syfte att öka polismännens skydd. Trots åtgärder av detta slag måste man tyvärr räkna med påtagliga risker för att en polisman kan bli skadad under sin yrkesutövning. Detta problem har diskuterats vid överläggningar som har ägt rum mellan representanter för justitiedepartementet, rikspolisstyrelsen och Svenska polisförbundet helt nyligen. Därvid enades man om att rikspolisstyrelsen skall undersöka möjligheterna att kollektivt försäkra polismännen för ersättning för s. k. ideell skada, dvs. sveda och värk och framtida men.

Jag är dock medveten om att förhållandena inte är tillfredsställande och att ytterligare ansträngningar måste göras för att förbättra läget och övervinna de svårigheter som finns. Ett led i dessa ansträngningar är en fortsatt personell och materiell utrustning av polisväsendet. Dessa frågor prövas f. n. i det budgetarbete som pågår. Samtidigt fortsätter strävandena att rationalisera arbetet inom rättsvården. Enligt beslut av 1966 och 1968 års riksdagar har antagits lagstiftning som har givit väsentligt ökade möjligheter att använda enkla och snabba former för att beivra de talrika brotten av mindre grov natur. Fr. o. m. den 1 juli i år tillämpas de nya förfarandena i full skala i hela landet. Rationaliseringsvinsterna av dessa reformer kommer samtliga myndigheter inom rättsvården, inte minst polisen, till godo.

Vidare är rikspolisstyrelsens dagliga arbete till stor del inriktat på att göra polisarbetet på fältet enklare och mera effektivt. 1967 års polisutredning har i

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

uppdrag att se över polisdistriktsindelningen i syfte att ytterligare förbättra organisationen. Trafikmålskommittén har i två betänkanden, kallade Förundersökning respektive Trafikmålsutredningar, behandlat frågor om polisens utredningsarbete, främst i trafikmål. Betänkandena som remissbehandlas f. n. innehåller flera förslag som är ägnade att underlätta polisens arbete och också kan bidra till att resurserna i ökad omfattning skall kunna inriktas på brottslighet av allvarigare natur. Förslag till lagstiftning på grundval av kommittéförslagen beräknas kunna föreläggas 1969 års riksdag.

Även i fortsättningen kommer jag att ta initiativ till de åtgärder som är möjliga och lämpliga för att skapa en effektivare polisorganisation. Brottsligheten kan givetvis inte bekämpas utslutande genom förstärkningar av och rationaliseringar inom polisväsendet. Andra åtgärder måste också övervägas. För att komma till rätta med den ökande brottsligheten krävs därför på olika samhällsområden åtgärder som syftar till att inte bara bekämpa utan också förebygga brott. Dessa frågor är fortlöpande föremål för uppmärksamhet inom berörda myndigheter och i Kungl. Maj:ts kansli.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag ber att få säga tack till statsrådet för den del av svaret som avser min enkla fråga.

Jag vill börja där herr statsrådet slutade, nämligen med att det behövs andra åtgärder än bara en förstärkning av själva polisväsendet. Som jag ser det, är det önskvärt att åtgärder vidtas via skolorna, inte bara i låg- och mellanstadiet utan även i gymnasiet. Skolan bör mer än hittills försöka fostra den ungdom, som skall ta vid efter oss, på ett sådant sätt att det inte, som herr statsrådet sade, sker en ökning av ungdomsbrottsligheten i väsentlig grad trots de åtgärder som nu ändå vidtagits.

Det viktigaste i sammanhanget är att skapa en sådan rättssäkerhet att t. ex. åldringar vågar gå ut på kvällarna, vågar gå ner i tunnelbanan osv. Det värsta är att detta problem, som tidigare var ett speciellt storstadsbekymmer, nu håller på att sprida sig till de mindre och medelstora städerna.

Avslutningsvis vill jag, herr talman, ställa en enda fråga till justitieministern. Polisens rätt att tillgripa vapen regleras, enligt vad jag har kommit fram till, i brottsbalkens 24:e kapitel, särskilt i 2 §; jag vill inte att polisen skall skjuta i onödan, men finns det inte psykologiska skäl för att ändra de bestämmelser som reglerar den rätt polisen har — eller låt mig kanske hellre säga den rätt polisen i vissa fall *inte* har?

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ber jag att få uttala mitt tack för svaret på min interpellation.

I svaret framhålles att polisen, sedan den förstatligades, tillförts 1 100 nya tjänster och till sitt förfogande fått teknisk materiel för betydande belopp. Säkert är det emellertid också riktigt, som har framhållits tidigare, att det under några år före den dag då polisorganisationen blev helt statlig inte skedde en tillräcklig förstärkning. Jag utgår ifrån att de båda bilderna som nyligen delades ut på bänkarna här ger en verklighetstrogen bild av läget. Men detta talar bara för att staten på detta område har tagit på sig mycket större uppgifter än tidigare i och med förstatligandet.

Att den ökade brottsligheten, dess ökade råhet och att de som har för avsikt att begå brott är utrustade med farliga vapen — att denna verklighet vållar stora bekymmer, därom råder knappast några delade meningar.

När dagens situation beträffande brottsutvecklingen skall belysas räcker det inte att det talas om — visserligen

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

inte i svaret här utan i andra sammanhang — att vi har 12 000 polismän. Det räcker inte att polisen under de senaste åren fått en förstärkning med nära 10 procent, när brottsligheten på ett enda år ökar med samma procenttal, vilket varit fallet under de senaste åren. Det räcker inte ens om polisen och rättsväsendet under innevarande budgetår fick sammanlagt 60 procent av alla nya statliga tjänster. Det måste framhållas, att vad som här utträttats ändå är otillräckligt.

Vid bedömning av denna fråga måste man, som jag redan sagt, ta med i bedömningen hur mycket brottsligheten har ökat. Det har inte hållits en jämn takt i utvecklingen mellan ordningsmakten och den ökade brottsligheten. Man måste också ta med i beräkningen att arbetstiden förkortats i samband med tillsättandet av de nya tjänsterna. Under detta år försvinner de nya tjänsterna, ty de kan kvittas mot en samtidigt genomförd arbetstidsförkortning. Vid en sådan beräkning fattas det faktiskt ett 60-tal tjänster.

En annan mätare på att ordningsmakten inte tillförts ett tillräckligt antal tjänster är de stora uttag av övertid som förekommer — 2 500 000 timmar under 1967 till en kostnad av 48 miljoner kronor. Det blir dyrbart med detta stora uttag i form av övertid. Och inte nog med detta! Här finns en risk för att arbetskraften förslites alltför fort. Arbetsglädjen och trivseln försvinner. Det blir långa sjukledigheter och kanske en hel del tröttnar på denna långa tjänstgöring.

Vid en bedömning av hur polisen är rustad att möta sina uppgifter måste man ta med i beräkningen vad som inträffat under det allra senaste året. Det är inte bara den ökade brottsligheten i allmänhet och de många och grova våldsbrotten som sysselsätter ordningsmakten. Här har inträffat en del som jag skulle tro att man inte räknat med. Det är de många demonstrationer, som har förekommit både med och utan till-

stånd. Här måste hållas en viss beredskap, då en hel del oväntade händelser kan inträffa. För utländska medborgare, inte minst kring en del ambassader, konsulat, resebyråer osv., måste hållas en viss beredskap så att det inte sker våldshandlingar och förstörelse med i lindrigaste fall en massa krossade fönsterrutor som resultat.

Som ett bevis på vilken förändring som skett i vårt samhälle och vilka nya uppgifter ordningsmakten ställs inför, skall jag bara anföra ett par exempel. Om någon för bara ett år sedan hade sagt, att när de svenska idrottsmännen skulle resa till olympiska spelen i Mexico så skulle det kommenderas ut 300 poliser till Arlanda för att där hålla en mycket sträng kontroll, med hundar söka igenom skogarna i flygplatsens omgivning, skulle han inte blivit trodd. Inte heller kunde man väl föreställa sig, att idrottsmän för att säkert komma ut till flygplatsen skulle få smyga sig dit ut på andra vägar än de vanliga. Om någon här i riksdagen försökt förutsäga detta, hade han inte blivit trodd av någon, och det är fråga om den som sagt det inte hade blivit utskrattad.

Nu blev det i verkligheten ute på flygplatsen inte några ansträngningar för ordningsmakten — det förekom inga tillbud eller uppträden, som inte skall förekomma, men man vågade inte ta ansvaret att underlåta att hålla en sådan beredskap.

Låt mig anföra ett annat exempel. Till det stora kyrkliga mötet i Uppsala i somras fick det också kommenderas ut mycket stora polisstyrkor. Även den gången nämndes siffran 300. Det var nog deltagare i detta kyrkliga möte som tyckte att det nästan verkade störande med denna starka polisbevakning. Men tiden och händelserna har blivit sådana att det ansågs nödvändigt.

Statsrådet erkänner i svaret, att förhållandena inom brottsbekämpningen inte är tillfredsställande. En fortsatt personell och materiell upprustning

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

prövas under pågående budgetarbete. Det kan i anslutning härtill inte nog ofta framhållas att tryggheten till liv och egendom måste förbättras.

Jag är glad över att justitieministern inte hämtar sin uppfattning i rättsfrågorna i tidningen Aftonbladet. Denna tidning har nyligen uttalat att önskemål och krav om bättre rättsordning är onödiga, ty här finns ingen betydelsefull grupp som vill ha laglöshet och oordning och att ett ökat antal polis-tjänster inte har något värde. Här kan uttalas tillfredsställelse med att sådana idéer tydligen ännu inte har något större inflytande på vår rättsordning.

Jag har inte ställt frågan, och har inte heller tänkt ställa den, vad statsverkspropositionen kommer att innehålla nästa år av nya tjänster till ordningmakten, ty jag vet att statsrådet, även om det vore möjligt, inte svarar på sådana frågor. Låt mig bara uttala den förhoppningen, att vad rikspolisstyrelsen begärt inte blir ytterligare nedskuret.

När interpellationen lämnades och från olika håll hade framhållits hur allvarlig brottsutvecklingen är — ja, från en del håll hade riktiga nödrop upphävts — hyste jag en förhoppning om att det kanske redan under höst-riksdagen skulle framläggas något förslag avsett att stärka ordningmakten och på ett bättre sätt trygga rättssäkerheten för den stora allmänheten. Men det var överdrivna förhoppningar.

Utvecklingen pekar mot att det under innevarande år blir en större ökning av anmälda brott än under de närmast föregående åren. Här finns även beräkningar på hur stort antal begångna brott det är, som inte blir anmälda, och dessa siffror är skrämmande stora.

Polisarbetet på fältet skall bli enklare och mera effektivt, säger statsrådet. Med stöd av trafikmålskommitténs förslag skall handläggningen förenklas i fråga om trafikmål, och arbetskraft frigöras för mera angelägna uppgifter. Här bör uttalas, att en förenklad handlägg-

ning av trafikmål inte bör leda till minskad trafiksäkerhet. Antalet brott och förseelser som rapporteras i samband med trafikövervakningen överstiger en miljon. Kan en förenkling ske av handläggningen utan risk för sämre trafiksäkerhet är detta sålunda berättigat.

Jag har även tagit upp frågan om bättre skydd för polismannen i hans mycket riskfyllda arbete. I många fall under de senaste åren, som väl är känt, har poliser blivit rått och hänsynslöst nedskjutna. Att våld utövas och att poliser blir skadade är ännu vanligare. Efter det senaste polismordet framställdes starka krav på att polisens efterlevande skall åtnjuta bättre materiellt skydd. Överläggningar härom pågår. Med hänsyn härtill och även med hänsyn till det beslut som riksdagen fattade i går vid behandlingen av första lagutskottets utlåtande nr 43, vari redovisas högerens partimotion nr 134 i denna kamnare — motionen innehåller ett trygghetskrav som många gånger har förts fram från högerpartiet — utgår jag ifrån att polisens trygghetsfrågor blir på ett tillfredsställande sätt avgjorda inom den närmaste tiden. Det finns då ingen anledning att vidare uppta tiden med den saken.

I min interpellation har jag även tagit upp narkotikafrågan, även om den inte i sin helhet sorterar under justitiedepartementet. Jag har tagit upp den saken därför att narkotikamissbruket hänger så nära samman med den ökade brottsligheten, men också av den orsaken att detta missbruk breder ut sig med en sådan våldsamt hastighet. Vi får dagligen läsa i tidningarna om de narkotikabovarna och langarna av olika slag, som fångats in, om de beslag av mindre och större kvantiteter av dessa farliga gifter, som görs, samt hur dessa skumma individer dömes vid domstolar. Men trots att en del blir omhändertagna av myndigheterna blir missbruket allt allvarligare för varje dag som går.

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

Jag avser inte att här ta upp den medicinska sidan av problemet och vården av narkotikamissbrukets offer. Kanske kan det vara tillåtet att här beklaga den stora oenighet som råder på vårdsidan. För lekmannen på detta område förefaller det som om man på vård- och upplysningsområdet hade större intresse av att tvista och strida med varandra än att samarbeta.

Däremot råder inga delade meningar om att det mest angelägna i kampen att hålla narkotikamissbruket tillbaka är att tillgången på narkotiska medel, som strömmar in i landet, kan hejdas. Där har ordningsmakten sin stora uppgift. Alldeles ofrånkomligt har ordningsmakten här sin stora betydelse när det gäller att hindra en mycket omfattande smugglingstrafik och få fast alla agenter och langare som säljer en otillåten vara. Här förekommer också en mycket stor dold brottslighet.

I interpellationssvaret belyses vilken enorm ökningstakt narkotikabrotten har haft under de senaste tre åren. År 1965 greps eller hämtades 76 personer — som statsrådet har sagt — såsom misstänkta för allvarliga narkotikabrott. År 1967 hade antalet stigit till 535 och för innevarande år räknar man med en ytterligare höjning. Den 1 januari 1965 fanns i Stockholm tio polismän som sysslade med fall rörande narkotikamissbruk. Nu är det 32 befattningshavare i rikspolisstyrelsens narkotikakommission plus fyra från stockholmspolisen som är sysselsatta med detta problem. Men denna ökade polisstyrka svarar inte mot det ökade antalet brott, utan här kan bara framhållas att en ytterligare förstärkning behövs.

Här kan även ifrågasättas om den narkotikalagstiftning, som antogs vid vårriksdagen, är tillräcklig och om inte straffbestämmelserna i detta fall ytterligare behöver skärpas för att verka avskräckande. Skall det finnas en möjlighet att hejda detta hemska missbruk — och det bör det finnas — mäs-

te ordningsmakten få mycket större befogenheter att ingripa. Där har justitieministern möjlighet att medverka på ett avgörande sätt. Olyckan med narkotikaströmmen över landet är i dag så allvarlig att, som rikspolisstyrelsen säger, alla krafter bör sättas in för att hejda denna utveckling.

Det verkar som om narkotikalangarna har insett att marknaden i de större städerna är mättad, och av den orsaken söker de sig olyckligt nog ut till mindre städer och rena landsbygden. Jag kan ta ett exempel. I Borås ansågs för mindre än ett år sedan att det inte fanns några narkotikabekymmer i staden. Ett tiotal personer missbrukade dessa gifter men inte flera. Nu räknar man med att antalet missbrukare är flera hundra och inom kort tid sannolikt ett tusental. När det beräknas att missbruket har tiodubblats på tre år, så är detta något mycket oroande.

Skulle den uppgift vara riktig, som lämnas i olika sammanhang, att de som i Stockholm sysslar med narkotikaförsäljning torde vara omkring 1 000 personer och att knarkarkvarteren rör sig om flera hundratal, så har polisen bara inom detta avsnitt av sin verksamhet mycket att hålla ordning på. Det olyckliga är att med narkotikamissbruket följer så mycket annat, som klart leder fram till brottslig verksamhet.

Det skulle också vara ytterst olyckligt, om missbruket av narkotika gått så långt att samhället håller på att acceptera dessa gifter på samma sätt som spriten. Min uppfattning är den att vem som än skall handha problemet — socialstyrelsen eller polisen — så behövs en upprepning och renhållning i narkotikamissbrukets träskmarker.

Visst kan man dela uppfattningen, att brottsligheten inte kan bekämpas uteslutande genom förstärkningar och rationaliseringar inom polisväsendet utan att åtgärder behöver vidtagas även på andra samhällsområden. Använd gärna, herr statsråd, *alla* de medel som

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

här är användbara med målsättningen större rättssäkerhet och trygghet för den enskilde medborgaren.

Herr statsrådet KLING:

Herr talman! Herr Sveningsson kom med många påståenden som kanske skulle behöva kommenteras. Jag skall emellertid begränsa mig till en del av dem.

För att börja med vad herr Sveningsson uttalade om åtgärder utanför själva polisväsendet vill jag säga, att hans önskemål därvidlag åtminstone delvis överensstämmer med synpunkter som framfördes av herr Sundin. Herr Sundin lämnade ett positivt uppslag som jag tycker att det finns anledning för mig att undersöka, nämligen att skolan genom sin undervisning skulle medverka också på det gymnasiala stadiet på samma sätt som i grundskolan. Det är emellertid en ganska dyrbar och personalkrävande apparat, så jag kan inte på stående fot lova någonting, men vi skall undersöka uppslaget. Jag tycker att det lät bra.

Det är alldeles klart att polisväsendet åtnjuter hög prioritet i det arbete som justitiedepartementet försöker genomföra. Jag har skicklig personal till mitt förfogande, skickliga förhandlare, och de gör sitt absolut bästa, liksom jag själv försöker göra det. Samhällsresurserna är emellertid begränsade, och jag får ju vara glad om jag år efter år kan få ungefär 60 procent av alla nya statstjänster till rättsväsendet. Lyckas jag med det också i fortsättningen, skall jag se till att polisväsendet får sin andel utan att därför kriminalvården skall bli helt lottlös.

Det går emellertid inte att bortse från att polisväsendet praktiskt taget barskrapades under åtskilliga år från och med 1956. Och det går inte att i ett svep klara upp de problem som kvarstår från den tiden såväl på personal- som på materialsidan. Men jag lovar att vi skall göra vad vi kan, ty — som

jag tillät mig säga i andra kammaren i förra veckan — vi har nog världens bästa poliskår, och den skall vi hjälpa.

Att några förslag i den riktningen inte kommit till höstriksdagen, vilket herr Sveningsson beklagar, beror naturligtvis på att vi inte brukar försöka bryta ut enskilda detaljer ur budgetarbetet. När det gäller antalet utbildade polismän skulle det för övrigt inte spela någon roll, om riksdagen får ett förslag i slutet av oktober eller i början av januari.

Herr Sveningsson uppehöll sig utförligt vid narkotikafrågor. Detta är givetvis ett mycket allvarligt problem, det är ingen som helst fråga om det. Vi gör vad vi kan på det internationella området för att få bukt med det. Jag kan hänvisa till det svar som socialministern tidigare i eftermiddag lämnat i andra kammaren om denna sak. Jag tror att vår sak har fallit framåt ett steg, sedan vi i maj i år blev invalda som medlem i FN:s narkotikakommission. Där skall vi försöka driva vår mening mycket hårt för att få de medel, som vi särskilt vill tillgripa, intagna i de bestämmelser som internationellt reglerar handeln med narkotika.

Herr Sveningsson sade också att narkotikapolsen inte utökats i samma takt som brottsligheten.

Ja, det vet vi egentligen ingenting om. Jag har i mitt svar framhållit, att de siffror som vi nu rör oss med i första hand avspeglar en ökad brottslighet, men att de också är ett uttryck för att polisens insatser har intensifierats när det gäller att bekämpa brottsligheten. Det är givet att ju fler poliser vi har, desto större chans har vi att upptäcka flera brott — den saken är väl så självklar att man inte behöver diskutera den. Men som en komplettering till mina uppgifter om narkotikakommissionens personaluppsättning kan jag nämna att kommissionen vid stor arbetsbelastning kan förstärkas

Ang. åtgärder mot ökande brottslighet och narkotikamissbruk

med personal från andra avdelningar inom rikspolisstyrelsens kriminalsektion. För att renodla kommissionens ingripanden till att avse den grövre narkotikabrottsligheten handläggs mindre ärenden numera av utredningsgrupperna vid vaktdistrikten i Stockholms polisdistrikt. Även i Göteborg och Malmö har särskild personal avdelats för narkotikautredningar.

Jag skall också nämna några ord om det nya hjälpmedel som både polis och tull har fått när det gäller att bekämpa narkotikabrottsligheten och kanske då speciellt smugglingen. Det är våra narkotikahundar. Vi hade i våras, när vi senast diskuterade polisens resurser, åtta hundar. I dag har vi tjugu, och jag hoppas att arméns hundskola skall kunna fortsätta med denna utbildningstakt. Men det är kolossalt stora krav som ställs på dessa hundar. De är också helt fantastiska. Jag har varit med om att gömma ett stycke haschisch i en liten plåtdosa av ungefär samma storlek som en cigarettändare i botten på en spann med fotogen. När hunden kom dit fann han narkotikan i spannen. Kan vi få fler sådana hundar, kommer nog smugglingen att få svårare att breda ut sig. Men det är ju å andra sidan alltid så, att för varje gång vi uppfinner ett medel att förhindra brottslighet, finns det också de som hittar på nya medel att kringgå oss.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Jag har för min del — helt naturligt — inte något att erinra mot det uppslag som herr Sundin nyss framlade om bättre undervisning i skolorna — gärna på gymnasietadiet — om brottsbekämpningen och om risken av att begå brott.

Jag tvivlar inte heller på att justitieministern har goda medhjälpare — tvärtom. Här har justitieministern liksom vid tidigare tillfällen uttalat att våra tillgångar är begränsade och visst är detta riktigt. Jag har vid flera till-

fällen också ifrågasatt om den sparsamhet, som måste iakttas, även skall gälla rikspolisstyrelsens önskemål. Jag tycker att viss prioritet borde tillämpas när det gäller ordningens upprätthållande. Det kan inte sägas annat än att den mest angelägna uppgiften för statsmakten i ett rättssamhälle är att se till att ordningen upprätthålles, och detta så långt det är möjligt.

Jag har heller ingen anmärkning mot polisen. Jag har inga kvalifikationer för en sådan bedömning som att vi har världens bästa poliskår, men jag tror justitieministern på den punkten.

Jag beklagade i mitt förra inlägg att det inte blev något förslag till höstrikdagen. Jag framförde inte detta beklagande med något större eftertryck, men jag sade att man efter alla de nödrop, som under höstens lopp hade upphävts från ansvarigt håll, t. ex. polisledningen, kunde hysa vissa förhoppningar i detta avseende. Även den som tillhör ett oppositionsparti kan ju i sina ljusa stunder ställa förhoppningar på en socialdemokratisk regering.

Jag var inne i andra kammaren ett ögonblick när denna fråga om narkotikamissbruket diskuterades där och vet sålunda, att socialministern och regeringen i övrigt har stora förhoppningar om att man genom internationella överenskommelser skall kunna sätta stopp för smugeltrafiken och hejda narkotikamissbruket.

Jag tror inte man kommer att lyckas med detta i någon nämnvärd grad. Folken i länderna kring Medelhavet har en annan mentalitet än folken här uppe. Att klara av dessa bekymmer på internationellt plan är säkert inte möjligt. Det skulle vara bra om man den vägen lyckades stoppa narkotikamissbruket, men jag tror att det måste byggas upp ett mycket starkare skydd omkring landets egna gränser i detta avseende.

Att polisens insatser när det gäller narkotikamissbruket har intensifierats är väl också riktigt. Det är klart att när flera personer sysslar med detta så

Ang. trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma

måste mera utträttas. Det är ju också omvittnat. Det allvarliga är dock att missbruket ökar. Det går en narkotikaström över landet och den håller på, som jag redan sagt, att tränga ut till de mindre städerna och till landsbygden.

Jag kan citera vad en jurist i Borås sade för några veckor sedan. Några unga utlänningar hade varit uppe hos honom i något affärsärende, och han tyckte att ett uttalande som de hade gjort gav en mycket god bild av förhållandena. »Det är så otrevligt här i staden», hade de sagt, »ty när människor, främst skolungdomar, hör att man inte talar svenska, frågar de ögonblickligen om man har knark till försäljning.» Så har förhållandena blivit även i de mindre städerna.

Jag vill än en gång uttala den förhoppningen att vad man utträttar i justitiedepartementet skall leda till ett gynnsamt resultat, så att narkotikamissbruket och den ökade brottsligheten kan hejdas.

Herr statsrådet KLING:

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten med många ord.

Jag skall bara beträffande narkotikasituationen berätta, att rikspolischefen i samband med att Interpol hade sitt årliga sammanträde, vilket i år ägde rum i Teheran, hade tillfälle att överlägga med företrädare för olika narkotikaproducerande länder. Internationella hänsyn tillåter mig inte att ange vilka länder det är fråga om. Den kontakt som han därmed har tagit bör dock bli mycket värdefull. Det är jag helt övertygad om. Jag tror att vi kan få nytta av den vid bekämpningen av den brottslighet som här försiggår.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! När det gäller vad som kan utträttas på det internationella fältet för att hejda narkotikaströmmen

hit har vi olika uppfattningar. Det tjänar ingenting till att vi fortsätter att diskutera den saken. För flera år sedan hörde jag ett liknande uttalande av socialministern, statsrådet Aspling, men vår erfarenhet säger bara att tillståndet har blivit allt värre för varje månad och år som har gått sedan dess.

Herr statsrådet KLING:

Herr talman! Visar inte vad som nu har förekommit dels tidigare i eftermiddag i andra kammaren, dels nu här, att vi sätter in alla möjliga resurser och metoder i bekämpningen av denna brottslighet?

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Strandbergs* (h) fråga angående trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 30 oktober, och yttrade:

Herr talman! Herr Strandberg har frågat mig om jag vill medverka till att viss jettrafik på Bromma tills vidare får förekomma i avvaktan på den framtida lösningen av flygfältslokaliseringen i stockholmsområdet.

Jag är inte beredd att medverka till någon uppmjukning av regeringens beslut den 5 september i år om trafik på Bromma med flygplan av typ DC 9-20.

Herr STRANDBERG (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min enkla fråga. Samtidigt beklagar jag djupt det negativa innehållet.

Den 2 juli i år stod glädjen högt i tak ute i landet, inte minst i övre Norrland,

Ang. trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma

när luftfartsverket medgav trafik med flygplan DC 9-20 på Bromma. Väsentliga och inte minst för näringslivet nödvändiga tidsbesparingar skulle nu kunna åstadkommas.

Med desto större vemod tog vi den 5 september del av Kungl. Maj:ts beslut att upphäva luftfartsverkets meddelade tillstånd.

I Kungl. Maj:ts beslut sägs, att trafik på Bromma med DC 9-20 skulle innebära risk för allvarliga sanitära olägenheter för omgivningen. Har man upptäckt detta förhållande först nu? I flera år har Bromma trafikerats med betydligt mer störande plan än DC 9-20, t. ex. DC 7:an och Caravelen och dagligen — jag tror att det är med Boeing 727 — trafikerats alltjämt Bromma med jetflyg i chartertrafik. Jag vill på intet sätt negligera bullerproblemet men tror inte att det skulle bli större bekymmer, om DC 9-20 skulle tillåtas i trafik på ett par långlinjer — och det var detta min fråga berörde — men det vill statsrådet inte medverka till.

Ute i landet är vi inte trakterade av den uppsplittring av inrikesflyget som nu synes bli förhållandet. Vinsten i flygtid upphäves av förlängda marktransporter och en hel del andra problem, om nu Arlanda skall in i bilden.

Herr talman! Vi rör oss här med ett stort problemkomplex som inte ligger inom ramen för en enkel fråga. Det negativa svar jag nu erhållit innebär att vi, som har intressen att bevaka i denna fråga, med all kraft fortsättningsvis och på olika vägar kommer att agera i ärendet.

Herr förste vice talmannen anförde nu, att herr *Jacobsson, Gösta*, begärt ordet för att delta i den pågående överläggningen, och tillsporde kammaren, huruvida den ville besluta att för tillfället upphäva den i § 20 mom. 4 tredje stycket i ordningsstadgan för kammaren stadgade inskränkningen i yttrandet.

Härtill svarades ja.

Herr förste vice talmannen lämnade härefter ordet till herr **JACOBSSON, GÖSTA**, (h), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig begagna detta tillfälle att inför kommunikationsministern ge uttryck åt den oro som vi i Skåne känner inför utvecklingen på inrikesflygets område, enkanterligen när det gäller Bromma. En omfattande flygtrafik äger rum mellan Bulltofta och Bromma med tio turer per dag i vardera riktningen med Metropolitan-plan.

I en skrivelse till luftfartsverket av den 25 oktober i år har SAS meddelat, att bolaget efter november 1969 blir nödsakat att gå över till jetplan av typ DC 9-20, som inte får landa på Bromma. Bolaget nödgas flytta trafiken från Bromma till Arlanda. Det har emellertid sagts att Arlanda saknar kapacitet för att ta emot även det ökade inrikesflyget.

Då frågar vi oss: Hur skall det då gå med våra förbindelser på Stockholm, som är så viktiga, inte minst för vårt näringsliv?

Jag vill vädja till statsrådet att ägna denna fråga all möjlig uppmärksamhet.

Herr statsrådet **LUNDKVIST**:

Herr talman! Vi är självfallet alla intresserade av möjligheterna att tillvarata de nya framsteg, som tekniken gör också på kommunikationernas område, och jag är för min del självfallet särskilt intresserad av att dessa framsteg skall kunna utnyttjas så att vi skall kunna förbättra snabbheten i förbindelserna mellan avlägset belägna delar av landet och kanske mera centralt belägna delar.

När vi diskuterar frågor om att vi skall utnyttja de tekniska framstegen, där vi alltså i ett avseende vill höja vår standard, menar jag att det ändå inte får ske till priset av att vi skapar betydande och — som det hette i enhälliga yttrandet från alla remissinstanser, bortsett från flygbolaget — av-

Ang. trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma

sevärda sanitära olägenheter för människor som bor i de berörda områdena.

Jag har haft den föreställningen — och den har alltmånga bekräftats — att vi här i riksdagen på ganska bred front numera var intresserade för miljöfrågor, och jag har även haft en känsla av att det växt fram en ökad förståelse för vilken allvarlig miljöfråga som bullerfrågorna måste anses vara. Jag tror att det är riktigt från den utgångspunkten att vi i detta sammanhang intar den ståndpunkt som regeringen förfäktar. Låt oss inte agera på ett sådant sätt, att vi vinner framsteg i ett avseende genom att skapa svåra besvär i andra.

Jag vill dessutom till herr Strandbergs påstående att DC 9-20 skulle vara lindrigare ur bullersynpunkt än tidigare trafikerande typer av plan på Bromma säga, att detta är fel. DC 9-20 åstadkommer ett väsentligt större buller för de närmast berörda människorna, men inte samma buller för lika många. Jag kan inte dela den uppfattningen att man här kan räkna fram något slags medianvärde och säga: Det spelar ingen roll om det blir avsevärt besvärligare för ett färre antal människor; det blir genomsnittligt sett icke lika svårt för alla.

Jag tror att man här måste ta hänsyn till att risken med denna plantyp var att man skulle få utomordentligt svåra besvär för ett stort antal människor, trots allt. Är vi intresserade av att skydda vår miljö, tror jag att vi skall anpassa frågan om framstegstakten även till denna viktiga faktor i samhället.

Herr DAHLBERG (s):

Herr talman! Det är en mycket viktig fråga, när det gäller de nordligaste delarna av vårt land och även de sydligaste, som herr Strandberg påtalar med sin enkla fråga.

Man var ju allmänt inställd på att man skulle få jettrafik på de långa lin-

jerna i inrikesflyget. Därför hade de olika kommunerna lagt ner åtskilligt med pengar för att rusta upp sina flygfält så att de skulle bli användbara för jettrafik. Så har skett i Luleå. Man har breddat banorna, och man har fått en bättre teknisk utrustning för att möta jettrafiken.

Men när arbetet utförts får man beskedet att det inte blir någon jettrafik. Emellertid har vi ju i alla fall jettrafik på det militära flygfältet, ty militära flygplan är ju jetplan. Vi har alltså alla dessa störningar när det gäller den militära sidan, och vi är sålunda ur miljösynpunkt inte förskonade, därför att vi inte får jettrafik till Bromma och andra delar av vårt land. Jag anser att man i alla fall borde kunna få dispens i avvakten på vad som kan ske beträffande Arlanda. Om det finns ett förbud så finns det ju alltid vissa möjligheter att ge dispens för sådan trafik.

Det värsta bullret från jettrafiken uppstår ju vid varmkörning av motorerna. Om man t. ex. låter ett plan gå ut från Kiruna på morgonen och via Luleå anlända till Bromma vid 9-tiden för att sedan omedelbart fortsätta till Malmö eller någon annan flygplats i södra Sverige, skulle brommaborna få de värsta störningarna på dagtid. På återvägen till Kiruna skulle planet inte starta från Bromma senare än klockan 18. Jag vet att det är senare på kvällen, vid sovdags, som brommaborna är mest störda av flygbuller. Det borde vara tekniskt möjligt att under ett övergångsskede genomföra en sådan lösning som jag nu antytt, så att vi finge dessa snabba förbindelser, i all synnerhet som de olika kommunerna på allt sätt har rustat sig för jettrafiken. Att förlägga det jetdrivna inrikesflyget till Arlanda innebär en förlängning av restiden. En passagerare som anländer till Arlanda och skall fortsätta på en annan linje inom inrikesflyget måste bege sig till Bromma. Därvid åts tidsvinsten med jetflyget upp, och resultatet blir bara ökad kostnad och besvär.

Ang. trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma

Även vårt lilla land måste ha inrikes-trafiken samlad till en flygplats. En uppsplittring på Bromma och Arlanda innebär att man inte får den vinst man har räknat med.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Sedan här nu medgivits allmän debatt ber också jag att få anföra några synpunkter. Jag är som kamraterna här i kammaren vet bosatt i Kalmar i sydöstra Sverige — en landsända som är synnerligen missgynnad i fråga om järnvägskommunikationer. Desto gladare är vi i Kalmar över att vi har goda flygförbindelser med Stockholm. Vi har tre förbindelser om dagen i vardera riktningen. Dessutom har vi daglig flygförbindelse med Malmö och Visby. Vår glädje blev ännu större när vi av Linjeflyg, som nu i över elva år haft trafik på Kalmar, erfor att man skulle sätta in jetplan. Men så kom beskedet att jettflyg icke skulle tillåtas på Bromma, ett ytterligt beklagligt besked, då Arlanda inte är acceptabelt ur vår synpunkt med tanke på det avsevärda avståndet till Stockholm. Jag vill därför understryka det angelägna i att Bromma får behållas för inrikesflyget.

Frågan om Brommas utnyttjande är f. ö. i första hand inte en stockholmsfråga, utan en riksangelägenhet. Man får alltså väga mot varandra olägenheterna för dem som bor i närheten av Bromma och olägenheterna för dem som bor i avlägsna landsändor, när de skall resa till Stockholm. Även jag vill rikta en vädjan till statsrådet att ägna denna fråga all tänkbar uppmärksamhet. I sammanhanget vill jag också erinra om den alltjämt olösta terminalfrågan. Man har nu inte ordnade förbindelser mellan Bromma och innerstaden. Detta gäller framför allt i riktningen Stockholm—Bromma. Förr var det ganska hyggligt ordnat med en terminal vid Nybroplan, men sedan den drogs in har frågan förblivit olöst. Trots upprepade erinringar här i kam-

maren — statsråden har ju växlat på taburetten — har vi inte fått någon lösning av denna som jag tycker relativt enkla fråga. Jag har därför nu velat begagna tillfället att erinra om hur angelägen en sådan lösning är.

Herr STRANDBERG (h):

Herr talman! Det förhållandet att vi här under höstsessionen kommer att få, såvitt jag förstår, en ganska ingående debatt här i kammaren när vi skall behandla motioner om lokaliseringen av flygfält i stockholmsregionen och över huvud taget därmed förknippade mängder av problem gör att jag, fastän det nu har blivit en allmän debatt, kommer att avhålla mig från att alltför djupsinnigt tränga in i problematiken.

Jag begärde ordet när kommunikationsministern försökte rätta mig. Jag sade att jag inte på något sätt ville negligera bullerproblemet men talade om att man tidigare har trafikerat och i dag trafikerar Bromma dagligen med maskintyper som har väsentligt högre bullernivåer än vad denna DC 9-20 skulle komma att ha. Jag vidhåller denna min uppfattning, herr statsråd, men jag förstår naturligtvis att man kan diskutera problemet ur många aspekter. Det beror väl på hur man gör bullermätningarna och vad man menar med bullernivåer. Dagens flygplanstyp — Metropolitan — som nu går i trafik har vid lyftet från startbanan en bullernivå på 96 decibel. Där emot kommer DC 9-20 i samma situation att ha en bullernivå på 100 decibel. Å andra sidan har Metropolitan på mätpunkter 5 kilometer från startplatsen en bullernivå på 87 decibel, medan DC 9-20 redan där ligger under denna bullernivå och bara har 85 decibel.

Nu skall inte statsrådet och jag råka i någon polemik på grund av denna analys, ty då måste vi som bekant taga med logaritmtabellen, eftersom dessa skalor är logaritmiska. Då kan man ju

Ang. trafik med flygplan typ DC 9-20 i reguljär trafik på Bromma

komma till andra jämförelsevärden. Men detta är de värden som i dag är relevanta i sammanhanget.

Dessutom vill jag framhålla att den trafik med DC 7 som har pågått i många år har haft en bullernivå på 85 decibel och däröver för betydligt många fler människor i området i fråga. Statsrådet Lundkvist vet lika väl som jag att hälsovårdsnämndens mätningar och de sammanställningar som har gjorts av olika experter belyser klart och tydligt att DC 7:an i alla dessa störlägen, variabla uppåt från 85 decibel och med fem decibels intervaller, har stört betydligt fler invånare i brommatrakten. Likadant var det på den tid Caravellen var i trafik där. Det är en så stor differens att DC 7:an har haft en bullernivå på 85 decibel, som har stört 69 000 människor, medan DC 9-20 skulle reducera denna störning till att bara beröra 32 000 människor. Uppgifterna är tagna ur Stockholms hälsovårdsnämnds statistik för bullermätningar, och jag har ingen anledning att inte tro på dem.

Liksom många av mina kolleger här i kammaren var inte heller jag, herr statsråd, på jakt efter någonting annat än att jag vill framhålla att vi inte stillatigande kan konstatera att ingenting blir gjort. Luftfartsverket har, såvitt jag förstår, prövat hela frågan på sakliga grunder. Vi är på jakt efter att öppna någonting som inte medför en försvårad situation för invånarna i brommaområdet. Om man förfar såsom jag föreslår blir det inte alls fråga om några ökade bullernivåer och någon vidgad omfattning av störlägena, såvitt vi kan förstå. Man kunde också tänka sig att från Bromma flytta bort det charterflyg med jetflygplan som nu pågår där, ty detta flyg är väl inte så bundet av markkommunikationer och dylikt. Jag kan inte tänka mig att vi i längden stillatigande skulle acceptera att vi från den 7 december 1967 blivit utan trafik med snabbgående plan, när DC 7 tvingades ur trafik och vi fick

återgå till den propellerdrivna Metropolitan, som vi nu har. SAS har beställt tio stycken jetplan. Linjeflyg har beställt två stycken. Detta bolag har, såvitt jag förstår, lyckats bli av med det ena men har väl fortfarande bekymmer med hur man skall göra med det andra, när bolaget nu inte får nyttja det på inrikesflygplatsen här i Bromma. Jag anser att man borde kunna börja med att åtminstone på långlinjerna tillåta oss att följa med i utvecklingen.

Självfallet hoppas jag, herr statsråd, att vi skall få ta upp denna problematik på ett helt annat sätt, ty det är ju mängder av problem som kommer in i sammanhanget. Givetvis skall vi sträva efter att skapa bästa möjliga miljö samtidigt som vi löser uppgiften att ordna rimliga kommunikationsmöjligheter, framför allt för landets mest avlägsna delar.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Herr Strandberg anser att eftersom DC 9-20 visserligen ger mera intensiva störningar men däremot stör ett mindre antal människor, så förorsakar den typen totalt sett mindre störningar. Jag hävdar emellertid fortfarande att de verkligt allvarliga problemen uppstår när bullret överskrider vissa gränser i fråga om intensitet. Där går alltså skillnaden mellan herr Strandbergs resonemang och mitt. De myndigheter som haft till uppgift att pröva bullerfrågan har sagt ifrån att DC 9-20 är en flygplanstyp som icke kan användas inom ett område av Brommas karaktär, om man inte vill acceptera allvarliga risker för människornas hälsa.

Det här betyder naturligtvis inte att vi en gång för alla har sagt att jetflyg är otänkbart på den ena eller andra platsen, utan här är det frågan om den typ av jetplan som finns i dag, de typer av motorer osv. som nu står till buds. Vi hoppas naturligtvis att de strängare bestämmelserna skall medverka till att

Interpellation ang. förläggande av en storflygplats i öresundsregionen

få fram plantyper och motortyper som åstadkommer mindre buller. Det är väl på det sättet vi måste arbeta för att stimulera dem som konstruerar plan att verkligen sätta in sina ansträngningar på att försöka åstadkomma konstruktioner som inte förorsakar dessa intensiva bullerbesvär.

Till herr Dahlberg vill jag säga att det inte bara är bostadsområden som skulle störas av de här planen. I Brommas närhet finns också sjukhus och inrättningar av likartade slag, där man inte på ett enkelt sätt kan skilja mellan dag och natt. Det är förenat med allvarliga besvär att planen över huvud taget flyger över sådana inrättningar.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Vid föredragning av bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående visst bemyndigande för fullmäktige i anslutning till uppdraget att anskaffa bostäder åt riksdagsledamöter, hänvisades framställningen till bankoutskottet.

Anmälades och bordlades skrivelse från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående bemyndigande för styrelsen att bevilja pensioner och gratifikationer i vissa fall.

Interpellation ang. förläggande av en storflygplats i öresundsregionen

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Behovet av en storflygplats i öresundsregionen blir alltmer kännbart. Diskussionerna i frågan, som pågått ganska länge, har fått allt större konkretion, och inom kort torde beslut om vart den nya flygplatsen skall

förläggas komma att fattas. Ett spörsmål av fundamental betydelse är de bullerstörningar som flygverksamheten kommer att åsamka i närheten boende människor. Saltholm är ett alternativ som allvarligt övervägts som förläggningssort för flygplatsen. En nyligen företagen undersökning har dock visat, att en storflygplats på Saltholm skulle medföra bullerstörningar inom stora delar av Malmö och för kusttrakterna omkring staden liksom för Köpenhamn. Hundratusentals människor skulle sålunda drabbas av störningar. Följdena av en flygplats på Saltholm får sålunda befaras kunna bli av den omfattningen, att de svårigen kan accepteras. Denna mening synes omfattas av en betydande opinion i vårt land.

De danska myndigheterna bör delges de allvarliga betänkligheter, som man från svensk sida hyser beträffande saltholmsprojektet. Andra alternativ med mindre ogynnsamma konsekvenser ur miljösynpunkt måste sålunda sökas. Danska och svenska myndigheter bör i samverkan försöka finna en lösning, enligt vilken en flygplats kan byggas på sådant avstånd från tätbebyggelse, att bullerstörningarna blir så små som möjligt. Miljöaspekterna måste tillmätas en grundläggande betydelse, när det gäller att avgöra orten för storflygplatsförläggning.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer jag om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidtaga i syfte att frågan om byggande av en storflygplats i öresundsområdet får en sådan lösning, att minsta möjliga åverkan sker på de kringboende människornas miljö?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. allmänt ombud i socialförsäkringsmål

Ordet lämnades härefter ånyo till herr LARSSON, THORSTEN, (cp), som nu yttrade:

Herr talman! Kravet på rättssäkerhet för de enskilda medborgarna är av fundamental betydelse. Det kan dock ifrågasättas om rättssäkerheten i försäkringsmål är betryggande, särskilt mot bakgrunden av att det är sjuka och gamla människor med begränsad förmåga att föra sin talan som invecklas i mål av detta slag. Ett allmänt ombud med uppgift att tillvarata de enskildas intressen skulle säkerligen ha stor betydelse för rättssäkerhetens trygghet.

År 1965 framfördes i en fyrpartimotion i riksdagen krav på »prövning och förslag rörande inrättande av allmänt ombud eller annan instans, med uppgift att vid försäkringsdomstolen tillvarata främst de enskildas rätt». Frågan om allmänt ombud hade aktualiserats tidigare, och det nya i 1965 års motion var att tyngdpunkten lades på angelägenheten av att tillvarata den enskilda människans rätt. Motionen sändes på remiss till bl. a. försäkringsdomstolen, som ansåg att det förelåg »sådana erfarenheter av besvärssystemet, att frågan om vidtagande av åtgärder i syfte att förbättra tillvaratagandet av såväl det allmännas som de enskildas intresse vid försäkringsdomstolen kan prövas». Andra lagutskottet fann det också befogat med en närmare granskning av de frågor som aktualiserats i motionerna. Riksdagen anslöt sig till detta, vilket den meddelade i skrivelse till Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t synes emellertid icke ha efterkommit riksdagens önskan om en utredning.

Erfarenheter vunna efter 1965 framhäver ytterligare angelägenheten i riksdagens krav. I malmöpressen uppmärksammades sommaren 1968 ett fall som visade, att den nuvarande ordningen kan föranleda en alltför ensidig tolk-

ning även i högsta instans. Det gällde en svårt invaliderad person som till följd av förment bristande hänsynstagande till i sammanhanget avgörande intyg gått miste om vårdtillägg om 1 700 kronor per år.

Riksdagens revisorer undersökte 1967 bedömningen av rätt till förtidspension enligt lagen om allmän försäkring och fann därvid stora skillnader mellan olika försäkringskassor, när det gällde gradering av sådan invaliditet som berättigar till förtidspension eller sjukbidrag. Såsom revisorerna anmärkte framstår det inte minst ur rättvisesynpunkt som otillfredsställande att utgången av ett ärende av förevarande slag skall växla enbart av geografiska skäl och således vara beroende av inom vilket försäkringsområde den pensionsökande råkar ha sitt hemvist. Det är givetvis angeläget att orättvisor av detta slag avlägsnas och starka skäl synes tala för att ett allmänt ombud får till uppgift att övervaka tillämpningen av lagen om allmän försäkring så att den når större geografisk enhetlighet.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer jag om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande frågor:

Anser statsrådet att det nu tillämpade förfarandet i försäkringsmål fyller berättigade krav på rättssäkerhet?

Ämnar statsrådet hörsamma riksdagens begäran om en utredning av frågan om allmänt ombud med uppgift att tillvarataga de enskildas intressen?

Även denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.15.

In fidem

Leif Ekberg

/Solveig Gemert

Fredagen den 8 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne oktober.

Föredrogs och hänvisades till bankostskottet skrivelse från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående bemyndigande för styrelsen att bevilja pensioner och gratifikationer i vissa fall.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 146, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret;

nr 150, angående godkännande av föreslagna ändringar i och tillägg till Internationella valutafondens stadga m. m.;

nr 153, med förslag till förordning om fusion inom stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna, m. m.;

nr 157, med förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalcken;

nr 159, med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272); och

nr 162, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i visst fall avstå arv som tillfallit allmänna arvsfonden.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 148, i anledning av motioner angående studentkårernas verksamhet;

nr 149, i anledning av motioner angående vissa pedagogiska och undervisningsorganisatoriska frågor m. m.;

nr 150, i anledning av motion om sänkning av åldern för intagning av elever till sjukvårdsbiträdeskurser;

nr 151, i anledning av motioner angående utredningar om hälso- och sjukvården och om huvudmannskapet för ålderdomshem samt en översyn av provinsialläkarväsendet;

nr 152, i anledning av motioner om ökade resurser för behandling med konstgjord njure;

nr 153, i anledning av motioner om fria resor för handikappade barn och ungdomar på institutioner;

nr 154, i anledning av motioner om åstadkommande av bättre överensstämmelse mellan länsindelning och domkretsindelning, m. m.;

nr 155, i anledning av motioner om försöksverksamhet för ökad regional radioverksamhet;

nr 156, i anledning av motioner om ökad trafikinformation genom radio;

nr 157, i anledning av motioner om dels viss ändring av teletaxorna, dels anpassning av telefontaxsystemet till ändrade kommungränser;

nr 158, i anledning av motioner om användningen av markfotogrammetri inom kulturminnesvården;

nr 159, i anledning av motion om viss utredning angående Stegeborgs slottsruin; samt

nr 160, i anledning av motion angående befrielse för fiskefartyg i utrikes trafik från avgiftsskyldighet beträffande oljelagring;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 57, i anledning av motioner om tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på kommunal upphandling, m. m.; samt

nr 58, i anledning av motioner angående viss upphandling vid lokaliseringsstöd;

första lagutskottets utlåtande nr 40, i anledning av motioner dels om boxnings straffbarhet, dels om förbud mot professionell boxning;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 48, i anledning av motioner om åtgärder för att minska tobakskonsumtionen m. m.;

nr 55, i anledning av motioner om förbud mot tillsats av bly i motorbensin;

nr 56, i anledning av motion om upphävande av lagen om tillsättning av fluor till vattenledningsvatten;

nr 57, i anledning av motion om viss ändring av skollagens bestämmelse angående undervisningens målsättning;

nr 58, i anledning av motion om ersättning från den allmänna försäkringen för läkemedelskostnader vid vissa akuta sjukdomsfall;

nr 59, i anledning av motioner angående änkepengionen inom den allmänna försäkringen; samt

nr 60, i anledning av motioner om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 58, i anledning av motioner angående rätten att förvärva skogsfastighet;

nr 60, i anledning av motioner om ökat lokalt inflytande över allmänningsskog; samt

Meddelande ang. enkel fråga

nr 61, i anledning av motioner om ändring av koncessionsbestämmelserna angående linjetrafik för personbefordran;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av motioner om avgiftsfritt tillträde till Kullaberg, m. m.; samt

nr 36, i anledning av motioner om skydd mot erosion vid Löderups strandbad; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 46, i anledning av särskilda motioner angående barn- och ungdomsfostran samt ungdomsvård.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framstälts av herr *Berglund* (s) till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet: »Har Statsrådet uppmärksammat de långa väntetiderna vid dermato-allergologiska (allergiska) kliniken på Karolinska sjukhuset och vilka åtgärder ämnar Statsrådet föreslå för att komma till rätta med de här berörda förhållandena?»

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.06.

In fidem

Leif Ekberg

/Solveig Gemert

Tisdagen den 12 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr *Bengtson* anmälde, att han under gårdagen åter infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollen för den 31 nästlidne oktober och den 1 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 331, till Konungen i anledning av motioner angående utbildningen av u-landsexperter.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 146, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 150, angående godkännande av föreslagna ändringar i och tillägg till Internationella valutafondens stadga m. m.; samt

nr 153, med förslag till förordning om fusion inom stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna, m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 157, med förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 159, med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272).

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 162, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i visst fall avstå arv som tillfallit allmänna arvsfonden.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 148—160, bankoutskottets utlåtanden nr 57 och 58, första lagutskottets utlåtande nr 40, andra lagutskottets utlåtanden nr 48 och 55—60, tredje lagutskottets utlåtanden nr 58, 60 och 61, jordbruksutskottets utlåtanden nr 35 och 36 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 46.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 151, med förslag till lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 117) med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka;

nr 152, angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Norge om avgränsning av kontinentalsockeln;

nr 154, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 156, med förslag till förordning om ändring i tulltaxan den 12 januari 1968 (nr 25), m. m.;

nr 163, angående ökning av garanti-fonden för Svenska skeppshypotekskassan;

nr 164, med förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement;

nr 165, angående bestridande av kostnader för ett nyinrättat statsdepartement, m. m.; och

nr 167, angående svenska bidrag till Internationella utvecklingsfonden (IDA).

Anmälades och bordlades styrelsens för riksdagens förvaltningskontor framställning angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsatsets fullgörande.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall jämte motioner; och

nr 63, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § 1 mom. förordningen den 17 maj 1923 (nr 116) angående skatt för hundar; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphävande av förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet, m. m. jämte motioner i ämnet; och

nr 64, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående begränsning av svavelhalten i eldningsolja jämte motioner i ämnet, dels motioner angående lagstiftning rörande miljövård m. m. i viss del.

Interpellation ang. tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) erhöill på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Riksstaten för 1968/69 upptager för försvarsdepartementet anslag å tillsammans kr. 5 208 976 000.

Till utbildning för försvarsändamål uttages årligen ca 50 000 man. De uppoffringar för försvaret av vårt lands fred och trygghet för bevarande av vårt folks frihet att utan främmande inblandning utforma en kommande utveckling är så stora att det icke borde ifrågakomma att de av enskilda äventyras eller försvagas. Respekt för gällande lag måste vara förutsättningen för samhällsordningens upprätthållande och utveckling. Lojalitet mot vår demokratiska samhällsordning bör vara en medborgerlig grundförutsättning.

En nyligen hållen extrakongress med »Värnpliktsvägrarnas centralorganisation» tilldrager sig i sammanhanget visst intresse. Lagen ger för enskilda personer vissa möjligheter att erhålla befrielse från vapentjänst inom försvaret. Här är emellertid fråga om ett systematiskt saboterande av den av statsmakterna beslutade allmänna värnplikten. Exempel på den mycket primitiva och förenklade propaganda som av denna organisation bedrivs ges i tvenne flygblad som såsom Bil. 1 och Bil. 2 bifogas interpellationen.

Det är anmärkningsvärt att trots verksamhetens allmänt dokumenterade karaktär man från samma håll gör gällande att rörelsens anhängare skulle representera en högre utbildning som skulle kvalificera för vapenfri tjänstgöring i u-landstjänst eller socialtjänst. Det kan betvivlas att vederbörandes allmänna inställning till lojaliteten mot det svenska samhället skulle kvalificera dem för en sådan undantagsställning.

Av referat från kongressen i dagspressen framgår att man räknar med en alltmer stegrad anslutning. Det beräknas sålunda att under 1968 antalet vapenvägrare skulle uppgå till ca 5

Interpellation ang. tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst, m. m.

procent av antalet värnpliktiga. Man ville också arbeta för att de »politiska» skälen för vapenfri tjänstgöring bättre beaktas.

I detta sammanhang må beröras det förhållande att vapenvägrande desertörer från andra länders krigsmakt accepteras och beredes fristad i vårt land. Det ligger kanske nära till hands att jämföra dem med våra egna »politiska» vapenvägrare som icke finner med sitt samvete förenligt att försvara exempelvis den nuvarande politiska regimen i vårt land. Uppenbarligen skulle ett sådant individuellt bedömande leda till för samhällsordningen upplösande tendenser. Största uppmärksamhet väckte enligt pressuppgift motioner till kongressen om anordnande av demonstrationer i samband med värnpliktsmönstringen. De antogs också enhälligt av kongressen.

Det är uppenbart att en alltmer omfattande propaganda för värnpliktsvägran kan få betänkliga konsekvenser. Det svenska folkets övervägande flertal måste också klart reagera mot att resultatet av vårt folks samfälliga uppoffringar systematiskt saboteras.

Jag utbeder mig kammarens tillåtelse att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få rikta följande frågor.

Har statsrådet uppmärksammat det systematiska undermineringsarbete mot landets försvarsberedskap som av »Värnpliktsvägrarnas centralorganisation» bedrivs?

Vill statsrådet verka för en sådan lagtillämpning beträffande vapenfri värnpliktstjänst att hänsyn toges till enskildas personliga samvetskonflikter men lagens systematiska utnyttjande i politiskt och försvarsfientligt syfte motverkas?

Vill statsrådet föranstalta om att kommande värnpliktsmönstringar så anordnas att demonstrationer som stör ordningen och väcker allmän förargelse motverkas?

Bil. 1

NEJ till

Värnplikt,
dvs. krigstjänst eller legaliserat mord
organiserat mördande

JA till

Värnpliktsvägran,
som innebär 10 mån. fängelse om det
sker av rationella eller politiska skäl
och vapenfri tjänst,
— Okvalificerat oengagerat rutinarbete,
om Det sker av radikalpacifistiska
eller religiösa skäl,
men som borde innebära vapenfri
tjänst av ett nytt slag,
Engagerat fredsarbete, t. ex. fredsforskning,
U-hjälpsarbete, för *alla*
värnpliktsvägrare

JA till

Avskaffande av värnplikten och krigsmakten,
till förmån för engagerat fredsarbete
och vid krigsfara,
Allmänt och solidariskt passivt motstånd;
Strejker och allmän obstruktion etc.
(som nu praktiseras i Tjeckoslovakien)

Innebär större möjligheter till fred i världen,
än väpnat motstånd av en dödsbringande
och dyrbar krigsmakt.

VCO (Värnpliktsvägrarnas centralorganisation) Dalarna.

Informationsmöte på KFUM/KFUK-gården,
Borlänge kl. 19.00 måndag 2 sept.

Bil. 2

Till Dig som i dag skall skrivas in i krigsmakten

Tror Du att våld är det rätta sättet att lösa mellanfolkliga konflikter?

Tycker Du att de fem miljarder kronor som vårt militära försvar kostar (förutom de indirekta kostnaderna som säkert är lika stora) är en bra investering i en värld där två miljarder människor svälter?

Tycker Du att det är vettigt att kasta bort ett år av Ditt liv på att lära Dig stå i givakt och krypa för överordnade och lära Dig att döda?

Om Du är kristen:

Tycker Du att Du är en god kristen om Du lär dig att döda? ... I så fall ska Du låta inskrivningsmyndigheterna noggrant mönstra Dig från plattfot till intelligenskvot och bli en krigsman.

Om Du däremot tror att fred lättare uppnås om man ökar förståelsen för varandra i stället för att man försöker skapa fred genom att höja skräcken för varandra;

Om Du anser att Du inte har rättighet att döda en medmänniska bara för att hon har blivit tvingad in i en annan armé;

Om Du tror på ett icke-våldsförsvaret;

Om Du anser att den svenska krigsmakten borde avskaffas;

Om Du är kristen;

Om Du tror på Jesus Kristus kärleksord och lyder 5:e budet ... då ska Du göra vapenfri tjänst i stället för värnplikt.

Rätt till vapenfri tjänst har man, enligt 1966 års vapenfrilag »om bruk av vapen mot annan icke är förenligt med den värnpliktiges allvarliga personliga övertygelse och skulle medföra djup samvetsnöd för honom». Den vapenfrie tjänstepliktige skall »fullgöra tjänst som är betydelsefull för samhället» och placeras utom krigsmakten. Exempel på placeringar för vapenfria är sjukvårdstjänst och expeditionstjänst vid statlig eller kommunal förvaltning. Vapenfri tjänstepliktig tjänstgör i 540 dagar (rep-tjänstgöringarna inräknade).

Meddelande ang. enkel fråga

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 1022, av herr *Dahlén m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 142, angående riktlinjer för utlänningspolitiken m. m.;

nr 1023, av herr *Akerlund m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 142, angående riktlinjer för utlänningspolitiken m. m.; och

nr 1024, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 144, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Eriksson, Karl-Erik, (fp)* till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Överväger Herr Statsrådet att vidtaga några trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder, i form av uppsättande av flera viltspeglar eller dylikt, med anledning av den senaste tidens många älgolyckor på våra vägar?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.08.

In fidem

Leif Ekberg

/Solveig Gemert